

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

**Факультет аудіовізуального мистецтва
Кафедра мистецтвознавства**

**Силабус
МИСТЕЦЬКА КОМПАРАТИВІСТИКА**

Освітньо-творча програма –	Аудіовізуальне мистецтво та виробництво
Спеціальність –	021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво
Галузь знань –	02 Культура і мистецтво
Рівень вищої освіти –	третій (освітньо-творчий)

Харків, 2024

Силабус склала:
професор кафедри мистецтвознавства,
доктор мистецтвознавства, професор
РИБАЛКО Світлана Борисівна

Мова навчання — українська

Силабус затверджено на засіданні
кафедри мистецтвознавства
Протокол №1 від 24 серпня 2024 р.
Завідувач кафедри мистецтвознавства

Владлена ЛИСЕНКОВА

Схвалено
Радою факультету аудіовізуального мистецтва
Протокол від «30» серпня 2024 року № 2
Голова ради факультету

Наталія МАРХАЙЧУК

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Назва курсу	Спецсеминар з теорії і практики аудіовізуального мистецтва
Викладач	Рибалко Світлана Борисівна
Профіль викладача	https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/naukometr/profile/r/rybalko11.pdf
Контактний телефон та емейл	Е-mail svitlana_rybalko@xdak.ukr.education Телефон 050 957 52 15
Комунікація з викладачем	Поза аудиторними заняттями офіційним каналом комунікації є груповий чат на Viber, в окремих випадках -- електронна пошта (тільки у робочі дні). В умовах <i>дистанційного навчання</i> лекції та семінари проводяться за допомогою сервісу Google Classroom. Консультації з викладачем відбуваються у дистанційному режимі (індивідуальний відеодзвінок в месенджері)
Логіка вивчення курсу	Навчальна дисципліна «Мистецька компаративістика» є обов'язковою освітньою компонентою при підготовці здобувачів третього рівня освіти зі спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Зміст курсу спрямований на розвиток аналітичного, критичного та міжкультурного мислення, формування вмінь інтерпретувати художні образи з урахуванням культурних, філософських і світоглядних контекстів. Особлива увага приділяється практичному опрацюванню матеріалу під час семінарських занять, що передбачають письмові аналітичні

	<p>роботи, тестові перевірки знань, підготовку презентацій та участь у фахових дискусіях щодо інтерпретації мистецьких творів.</p> <p>Після завершення курсу «Мистецька компаративістика» здобувачі освіти повинні: знати і розуміти основні поняття, терміни та методологічні підходи мистецької компаративістики; пояснювати культурно-філософські засади формування художніх образів у мистецтві різних регіонів світу, зокрема традицій Сходу та Заходу; характеризувати особливості художнього осмислення людини, тілесності, природи, космосу та предметного світу в різних мистецьких традиціях та галузях; аналізувати та порівнювати мистецькі твори різних художніх практик і культур, виявляючи спільні риси та відмінності у художніх підходах, образній системі та символіці; інтерпретувати твори образотворчого та аудіовізуального мистецтва з урахуванням історичного, культурного та світоглядного контексту їх створення; застосовувати методи компаративного аналізу під час дослідження мистецьких явищ; критично оцінювати різні підходи до аналізу мистецтва та використовувати здобуті знання у подальшій навчальній і дослідницькій діяльності.</p>
--	--

МЕТА КУРСУ

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів освіти системного розуміння закономірностей розвитку мистецтва в різних культурних традиціях через застосування компаративного підходу. Курс покликаний розвинути здатність аналізувати художні образи та візуальні практики у ширшому культурно-філософському контексті, простежувати відмінності й паралелі у способах осмислення людини, природи, космосу, сакрального та предметного світу в мистецтві Сходу і Заходу, а також формувати навички самостійного інтерпретаційного аналізу мистецьких творів.

Завдання вивчення дисципліни.

- Ознайомити здобувачів освіти з основними теоретичними засадами та понятійно-категоріальним апаратом мистецької компаративістики.
- Розкрити специфіку художнього осмислення людини, тілесності та її взаємодії з природою в різних культурних традиціях та мистецьких практиках.
- Показати особливості формування космічних та сакральних уявлень у мистецтві та їхнє відображення в образотворчих практиках.
- Проаналізувати способи репрезентації предметного світу та повсякденності у мистецьких традиціях Китаю, Японії та Європи.
- Сформувати навички порівняльного аналізу художніх творів, виявлення спільних і відмінних рис у різних мистецьких культурах.
- Розвинути здатність до самостійного аналітичного дослідження мистецьких явищ, підготовки письмових робіт, презентацій та участі в науковій дискусії.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

<p>ПРН 2. Підвищення рівня творчих та наукових складових професійної підготовки фахівців у галузі аудіовізуального мистецтва та виробництва.</p>
<p>ПРН 3. Вміння застосовувати сучасну методологію та міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні та вирішенні проблем теорії та практики аудіовізуального мистецтва та виробництва.</p>
<p>ПРН 5. Оцінювати якість аудіовізуальних творів, враховувати ризики при їх виробництві; надавати експертні та консультативні послуги.</p>

КОМПЕТЕНТНОСТІ

<p>ЗК 1. Здатність до оволодіння новими знаннями та розвитку творчих здібностей;</p> <p>ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та оцінки явищ та творів у галузі аудіовізуальних практик, генерування нових ідей при вирішенні творчих, дослідницьких, педагогічних, практичних завдань та визначення засобів їх реалізації. Здатність розробляти та керувати проектами.</p> <p>ЗК 3. Здатність до наукової, науково-педагогічної комунікації та спроможність дотримуватися етикету наукового, науково-педагогічного спілкування.</p>
<p>ФК 2. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розробці науково-творчого проєкту / продукту, критичному осмисленні та вирішенні проблем теорії та практики аудіовізуального мистецтва та виробництва.</p> <p>ФК 3. Здатність генерувати нові ідеї, пропонувати та розробляти нові форми соціалізації результатів науково-творчої роботи; будувати колаборацію із зацікавленими професійними колективами в Україні та за кордоном.</p> <p>ФК 7. Здатність будувати траєкторію власного розвитку, безперервно продовжувати освіту, знаходити відповідні засоби подальшого підвищення творчої, наукової, педагогічної кваліфікації.</p>

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	Обов'язкова навчальна дисципліна
Формат курсу	Заочна форма навчання , 3 семестр
Обсяг курсу	Кількість кредитів – 3 Загальна кількість годин – 90. <i>Аудиторних – 7. Самостійної роботи здобувача – 83.</i>
Технічне і програмне забезпечення	блокнот, ручка, гаджет для виходу в мережу Інтернет з працюючими мікрофоном та камерою; Google classroom, Google meet; для виконання завдань - програми вільного доступу для перегляду та редагування текстових документів, створення презентацій тощо.
Форми, види навчальних занять	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи. Види: лекція, практичне заняття
Методи навчання	— словесні, наочні, практичні методи; — індуктивні та дедуктивні методи; — методи стимулювання пізнавальних потреб та інтересів
Поточний контроль	Опитування, участь у дискусіях, презентація результатів по темі практичного заняття.
Підсумковий контроль	Екзамен (усна відповідь на питання білета)
Політика курсу	ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА. Процес навчання – співпраця викладача і здобувача, тому виконання завдань є обов'язковим; висловлювання власної думки, питання у процесі роботи – схвалюються. Усі пропозиції, спрямовані на краще опанування курсу – підтримуються. В умовах дистанційного навчання зараховуються лише відповіді з увімкненою камерою. НЕ ТОЛЕРУЮТЬСЯ: пропуски занять без поважних причин. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Здобувачі зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	годин	л	пр	с.р
Тема 1. Вступ. Основні класифікації та поняття курсу . Класифікації мистецтва, понятійно-термінологічний апарат курсу, принципи компаративістики.	10	0,5	-	9,5
Тема 2. Людина і природа в мистецьких традиціях Сходу та Заходу Від ранніх зображень елементів природного світу до формування пейзажу як жанру в європейському мистецтві. Природа в творчості імпресіоністів. Пейзаж як провідний жанр мистецтва країн східної Азії. Уявлення про мікро та макрокосм у світовому мистецтві. Космічні картини. Гентський вівтар. Пейзаж та його значення у світовому кіномистецтві.	24	1,5	0,5	22
Тема 3. Людина серед людей: візуальні репрезентації. Портрет: типологія, функції та трансформації у європейських мистецьких практиках. Тіло і його репрезентації в мистецтві. Тіло в мистецьких репрезентація тоталітарних держав (живопис-скульптура-фото-кіно). Людина в мистецьких практиках Сходу	23	1	0,5	21,5
Тема 4. Людина і речі у мистецьких парадигмах світу. Феноменологія речі. Річ як символ цивілізації та демонстративного попиту: натюрморт в європейському живописі. Натюрморт та його специфікації у живописі сходу та заходу. Річ у візуальній парадигмі Сходу. Репрезентації речі у кіномистецтві.	16	1	0,5	14,5
Тема 5. Аналітичні студії в контексті кваліфікаційної роботи	17	1	0,5	15,5
Усього	90	5	2	83

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до Положення ХДАК про організацію освітнього процесу та передбачає поточний та підсумковий контроль, який згідно з навчальним планом та освітньою програмою проводиться у формі іспиту.

Оцінювання спрямоване на визначення рівня сформованості компетентностей, здатності здобувача до аналітичної, творчої та дослідницької діяльності, а також якості виконання практичних завдань і презентацій.

Поточний контроль спрямований на оцінювання активності здобувача під час навчального процесу та включає роботу на практичних заняттях (презентація результатів по темі практичного заняття, участь у дискусіях) та оцінювання навчальної активності здобувача (вирішення ситуаційних кейсів, виконання аналітичних завдань тощо).

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЄ ЗДОБУВАЧ

Форми контролю					Усього
поточний				підсумковий	
T1	T2	T3	T4	Іспит	
10	20	20	10	40	100

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назви тем	годин
Тема 2. Природа в творчості імпресіоністів. Людина, природа, історія і гентському вівтарі (обговорення)	0,5
Тема 3. Різновиди портрету (тест-вікторина). Тіло в мистецьких репрезентація тоталітарних держав (живопис-скульптура-фото-кіно)	0,5
Тема 4. Типологія натюрморту: вікторина	0,5
Тема 5. Аналітичні студії за темою кваліфікаційної роботи: практична робота (розробка плану та актуальних інтертекстуальних зв'язків)	0,5
Всього	2

При оцінюванні враховуються повнота і глибина теоретичних знань, уміння критично аналізувати явища аудіовізуального мистецтва, оригінальність і обґрунтованість творчих рішень, здатність застосовувати міждисциплінарні підходи, аргументації власної позиції.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ЗДОБУВАЧІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Рівні досягнень / бали		Критерії оцінювання навчальних досягнень
Початковий	1	Здобувач демонструє мінімальні знання. Відповідь складається з розрізнених слів / спроби опису явищ. Може назвати тему заняття або окремі прізвища, не пояснюючи ідей.
Задовільний	2	Має загальне уявлення про тему. Може дати базові визначення, але плутається у них. Аналіз аудіовізуальних творів поверховий, на рівні переказу сюжету.
Середній	3	Здобувач розуміє основні положення теми. Може пояснити логіку постструктуралістського підходу або роль Digital Studies, але припускається неточностей. Уміє навести приклади, проте їх теоретичне обґрунтування є слабким.
Достатній	4	Студент вільно оперує термінологією, розуміє контекст сучасних медіадосліджень. Здатний самостійно проаналізувати аудіовізуальний твір крізь призму вивчених теорій. Аргументація чітка, мовлення професійне.
Високий	5	Глибоке розуміння складних концепцій. Студент виявляє критичне мислення, проводить міждисциплінарні паралелі та пропонує власні обґрунтовані інтерпретації медіаявищ. Активна участь у дискусіях.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Тема	Назви тем	годин
Тема 1.	1. жанрово-видові класифікації образотворчого мистецтва: термінологічний тезаурус та приклади	9,5
Тема 2.	1. Людина і природа у візуальних практиках заходу : рефлексії	2
	2. Імпресіонізм (<i>перегляд візуальних матеріалів</i>)	2
	3. Природа в кіномистецтві: перегляд кіноматеріалів (Довженко, Параджанов, Куросава, Вонг Кар-вай та ін.)	12
	4. Космічна картина: рефлексії	6
Тема 3	1. Людина у жанровому розмаїтті мистецьких практик сходу та заходу: складання словника	2,5
	2. Візуальні образи тіла в компаративістських дослідженнях (рефлексії)	7
	3. Тіло та тілесність у світовому кінематографі (кіноматеріали)	12
Тема 4	1. Натюрморт та його специфікації у живописі сходу та заходу : термінологічний словник (приклади в мистецьких практиках)	6,5
	Репрезентації речі у кіномистецтві (перегляд кіноматеріалів)	8
Тема 5	Компаративістський аналіз обраної проблеми	15,5
Всього		83

Підсумковий контроль – 40 балів, здійснюється у формі **іспиту** (усна відповідь на питання білетів), який передбачає перевірку рівня засвоєння теоретичного матеріалу курсу та здатності здобувача застосовувати сучасні концепції аудіовізуального мистецтва у науково-творчій діяльності.

Під час іспиту оцінюються:

- глибина та системність теоретичних знань;
- розуміння сучасних теоретичних підходів до аналізу аудіовізуального мистецтва;
- здатність здійснювати критичний аналіз аудіовізуальних явищ;
- логічність, аргументованість та наукова обґрунтованість відповідей.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН)

Рівні досягнень / бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
Високий	37-40	Глибоке системне розуміння закономірностей мистецтва. Здобувач вільно володіє компаративним методом. Аналіз художніх образів відзначається оригінальністю, концептуальністю та бездоганним володінням термінологією.
Достатній	33-36	Здобувач демонструє впевнені знання та здатність самостійно інтерпретувати твори. Вміє обґрунтовано порівнювати візуальні практики в широкому філософському контексті. Відповідь логічна, аргументована, проте можливі незначні неточності у формулюваннях, які не впливають на якість аналізу.
	30-32	Розуміння основних принципів компаративістики. Здобувач правильно висвітлює відмінності й паралелі у способах осмислення світу, але аналіз має переважно репродуктивний характер. Навички самостійної інтерпретації творів розвинені, але потребують більш чіткої аргументації.

Середній	26-29	Матеріал засвоєно на достатньому рівні, проте порівняльний аналіз подекуди спрощений. Здобувач розрізняє культурні традиції Сходу і Заходу, але має труднощі з виявленням глибинних філософських зв'язків між ними або пропускає важливі деталі контексту.
	21-24	Знання мають фрагментарний характер. Здобувач може описати мистецькі твори, але відчуває значні труднощі при спробі їх порівняти. Компаративний підхід застосовується поверхово, відповідь базується на переказі фактів без належного узагальнення.
Задовільний	15-20	Здобувач володіє лише базовими поняттями курсу. Здатність до аналізу візуальних практик виражена слабо. Порушена логіка викладу матеріалу, порівняння культурних традицій підміняється описом окремих об'єктів без зв'язку з контекстом.
Початковий	1-14	Знання на рівні впізнавання окремих термінів чи пам'яток. Здобувач не здатний провести порівняльний аналіз або пояснити різницю між підходами мистецтва Сходу і Заходу. Відповідь неповна, безсистемна або містить грубі фактичні помилки.

Зарахування результатів неформальної/інформальної освіти – за рішенням кафедри на основі заяви здобувача та наданих даних (Положення див. тут: <https://surl.lt/lsiabz>).

Здобувачі можуть оскаржити результати підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни відповідно до Положення про політику та процедуру врегулювання конфліктних ситуацій <https://surl.li/slzxkv>.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Безугла Р. Гламур і тілесність: до проблеми естетичного ідеалу в сучасному візуальному мистецтві. URL: <http://surl.li/wbxwgo>
2. Боряк О., Маєрчик М. Тіло в контексті культурно-антропологічних студій: ретроспекція та сучасні підходи. URL: <http://surl.li/jepvgc>
3. Гомбріх Е. Г. Оповідь про мистецтво / пер. з англ. Київ : ArtHuss, 2024. 664 с.
4. Крвавич Д. П. Українське мистецтво : в 3 т. Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, О. Д. Горбул. Львів, 2003–2005.
5. Лай Юеге. Жанр хуаняо і букети бароко: метаморфози буття. *Art and Design*. 2019. № 3. С. 89–96. DOI: 0.30857/2617-0272.2019.3.9.
6. Рибалко С. Оголена модель в японському мистецтві кінця XIX – першої третини XX ст. : традиції та новації. Народознавчі зошити. Серія мистецтвознавча : [наук. журн.]. / Ін-т народознавства НАН України. Львів, 2014. № 6. С. 1465–1473.
7. Рибалко С. Кінотворчість Сергія Ейзенштейна в контексті японських візуальних і перформативних практик. *Вісн. Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв* : зб. наук. пр. Харків, 2022. № 1. С. 178–191.
8. Рибалко С., Чжан Чже. Репрезентації натюрморту в китайському живописі першої половини XX ст.: Шанхайська школа. HUDPROM. *The Ukrainian Art and Design Journal*. 2023. № 1. С.66-77.
9. Скаканді Ю. Дослідження з історії пейзажного жанру в західноєвропейському мистецтві. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2015. № 3 (86). С. 302–309
https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/502/1/V86_P302-309.pdf
10. Фартінг С. Історія мистецтва. Від найдавніших часів до сьогодення. Київ: Віват, 2023.
11. Чжан Чже. Натюрморти Джузеппе Кастільйоне як синтез східної та західної традицій. *Art and design*. 2022. №4 (20). С. 121–132. DOI:10.30857/2617-0272.2022.4.11 . (дата звернення: 22.04.2024).

Додаткова література

12. Александрова Г. Українська компаративістика між 1920–1930-ми роками: репресії і трансформації. Літературний процес: методологія, імена, тенденції. 2021. № 16. URL: <https://www.litp.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/386>
13. Антонович Д. Українське мистецтво : короткий нарис історії українського мистецтва. Прага : Український громадський видавничий фонд, 1923. 340 с.
14. Асеев Ю. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ : Мистецтво, 1980. 214 с. (Нариси історії укр. мистецтва).
15. Коробкова Н. Міжмистецький полілог в аспекті художності. *Філологічний вісник Одеського національного університету*. 2021. № 2. URL: <https://philolvisnyk.onu.edu.ua/article/view/237671>
16. Криволапов М. Естетика : навчальний посібник / Микола Криволапов. Київ : Либідь, 2007. 224 с.
17. Лай Юеге. Образ і символ квітучого дерева у мистецтві Китаю і Європи. *Art and Design*, 2019. № 2. С. 111–122. DOI:10.30857/2617-0272.2019.2.11.
18. Попова О.Б. Контент тілесності в культурі модерну на вітчизняних теренах URL: <http://surl.li/yzgive>
19. Потапенко Я. Концептуалізація гносеологічної категорії «тілесність» в сучасних культурно-антропологічних студіях. URL: <http://surl.li/wyeisv>
20. Рибалко С. Традиційне вбрання в семантичному просторі японської культури [Текст]: моногр. Х. : ХДАК, 2013. 300 с.

21. Рибалко С. Жанр НЮ в японському мистецтві кінця XIX–першої половини XX ст. Художня культура. Актуальні проблеми : наук. вісн. / Ін-т пробл. сучас. мистец. Нац. акад. мистец. України. Київ, 2014. Вип. 10. С. 283–300.
22. Рибалко С. Б. Баугауз у контексті китайсько-японської мистецької парадигми. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2023. № 5. 54–60. <https://doi.org/10.32782/uad.2022.5.7>
23. Рибалко С. Б. Японське вбрання очима європейців: XVI — початок XX ст. / *Культура України: зб. наук. пр.* / Харк. держ. акад. культури. Х., 2010. Вип. 32. С. 196–206.
24. Рибалко С. Японський татуаж в контексті релігійних, соціальних та мистецьких практик. *Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистец.*: [зб. наук. пр.]. Х., 2013. № 11. С. 89–94.
25. Семенік О. Тіло, політика, ерос і танатос: українські художники й куратори про тілесність у мистецтві URL: <https://zaborona.com/tilo-y-mystectvi/>
26. *Український пейзажний живопис / Ukrainian Landscape Painting*. Київ : Балтія-Друк, 2007. 120 с.
27. Уразбаєва А. Людське тіло в мистецтві як дзеркало суспільних змін URL: <http://surl.li/tjojuz>
28. Clunas, C. *Superfluous Things. Material Culture and Social Status in Early Modern China*. London: Polity Press, 1991.
29. Honig, E. Making Sense of Things: On the Motives of Dutch Still Life. *Anthropology and Aesthetics*. 1998. №34. P.166-183. DOI:10.1086/RESv34n1ms201404 14
30. Lynn R. J. The Reception of European Art in China and Chinese Art in Europe from the Late Sixteenth Through the Eighteenth Century. *International Communication of Chinese Culture*. 2016. Vol. 4, issue 4. P. 443–456. 449.
31. Meagher, J. *Botanical Imagery in European Painting*. Heilbrunn Timeline of Art History. New York: The Metropolitan Museum of Art, 2000. URL: http://www.metmuseum.org/toah/hd/bota/hd_bota.htm (August 2007)
32. Meyer I. Still Life Painting – History of the Object Painting Genre. *Art in Context*. 2021. URL: <https://artincontext.org/still-life-painting/>
33. Peng, Chang Ming. Still Life, Living Nature: Painting the ephemerality of beings and things in the West and in the Far East. *Arts & Societies*. № 112. URL: <https://www.sciencespo.fr/artsetsocietes/en/archives/4385>
34. Rybalko S. Nude Genre in Japanese Art of the late XIXth – first half of the XXth centuries. *The Humanities & Social Sciences Review*. 2014. Vol. 3. № 3. P. 445–449.
35. Zhou, C., & Guo, L. Rose, Tulip and Peony: The Image of Paradise and the “Localized” Islam in China. *Religions*/ 2020. № 11(9). 23 p. DOI:[10.3390/rel11090444](https://doi.org/10.3390/rel11090444)

Інформаційні ресурси

1. Архів Британського музею URL: <http://surl.li/vdbisv>
2. Історія мистецтв URL: <http://surl.li/qtixsq>
3. Колекції Лувра URL: <https://collections.louvre.fr/en/>
4. Колекції Музею Берлін Карлсхорт URL: <http://surl.li/livzbn>
5. Колекції Музею Вікторії та Альберта URL: <http://surl.li/gdpyhz>
6. Колекції Музею Прадо URL: <http://surl.li/cfhppp>
7. Колекції Лондонської національної галереї URL: <http://surl.li/wzljajc>
8. Колекції Галереї Уффіці URL: <http://surl.li/rozgk>
9. Мистецтво бачити мистецтво. Світлана Рибалко. Зустріч 5 <https://surl.li/rllsdc>
10. [Територія Погляду. Вип. 90. Світлана Рибалко. Татування в культурі Японії. - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=xvdpxr) <https://surl.li/xvdpxr>